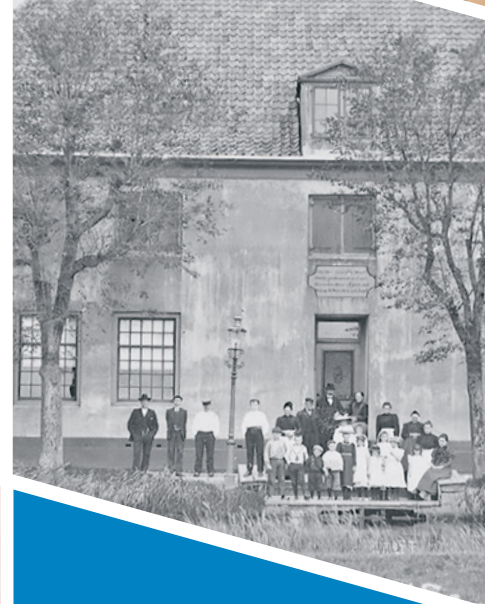
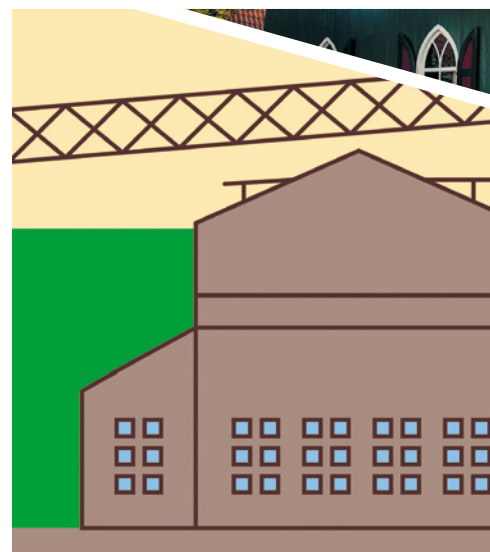

Open
Monumentendag
Zaanstad 2023

ZATERDAG 9 SEPTEMBER
EN ZONDAG 10 SEPTEMBER

LEVEND ERFGOED

ONTDEK DE RIJKE
GESCHIEDENIS VAN
DE ZAANSTREEK:
GA DE 9^e EN DE
10^e OP PAD!

ZAANS.NL

ZNSTD

Kijk voor het volledige
programma en meer informatie op
openmonumentendag.nl of zaans.nl

VOORWOORD

Levend erfgoed. Dat is het thema van de Open Monumentendagen in 2023.

Ik vind het een prachtige insteek. Want de ziel van onze monumenten en erfgoed, zit in de mensen die erbij betrokken zijn. De ambachtslieden die het creëren, onderhouden en restaureren. De verhalenvertellers, die ons deelgenoot maken en de verhalen levend houden. De hardwerkende leerlingen, die de liefde voor het vak voortzetten en zo het erfgoed zeker stellen. Zonder al deze mensen, zonder u als liefhebber, zouden onze monumenten zielloos zijn, zonder toekomst.

Wat ben ik daarom ook trots en blij dat ik in Zaanstad een nieuwe generatie ambachtslieden zie opstaan. Zo is vorig jaar de opleiding Technicus Hout en Restauratie gestart. Dit is een samenwerking tussen het Regio College, het Hout en Meubileringscollege Amsterdam, de Hemmesgroep en het ROP, een stichting voor restauratieopleidingen. Zaanstad staat al eeuwenlang bekend om de houtbouw, zoals we nog overal kunnen zien in onze molens en huizen. Hout verbindt. En het gebruik van hout neemt de komende jaren alleen maar toe, omdat dit beter is voor het milieu dan beton en stenen. Om deze traditie voort te zetten zijn vakmensen nodig, met kennis van specifieke technieken. Bevlogen docenten waaronder Bouke Koopman, hebben een prachtig programma opgesteld. De eerste 6 leerlingen zijn gestart.

En niet zonder succes. De studenten hebben het afgelopen jaar meegewerkt aan het restaureren van een aantal objecten, zoals een grafversiering op de Koger begraafplaats en een monumentale deur op het

Hembrugterrein. De opleiding en de studenten kregen flink wat aandacht. Zo werd Stan Baltus landelijk nieuws met het restaureren van molen De Mol in zijn geboortedorp Limmen. En Jamie Kuipers won een bronzen medaille op de Nederlandse kampioenschappen Bouwtimmeren. Daar ben ik trots op. Want niet alleen leveren ze prachtig werk voor het behoud van ons erfgoed, ze zijn zo ook het levende voorbeeld en een inspiratie voor hopelijk heel veel nieuwe leerlingen en liefhebbers. Heel mooi dat voor het komend schooljaar het aantal aanmeldingen voor deze opleiding al meer dan verdubbeld is.

Nog zo'n liefhebber en verhalenverteller is de Zaanse documentairemaker Wendy van Wilgenburg. Zij maakt al 25 jaar prachtige documentaires, elk een ode aan vakmanschap, ambachtslieden en hun producten. Wendy is ook de initiatiefneemster van het festival Ambacht in Beeld, dat plaatsvindt op 23 en 24 september 2023 in de NDSM Loods in Amsterdam-Noord. Dit jaar voegt ze hier ook heel toepasselijk, twee opleidingsdagen aan toe op 21 en 22 september 2023, speciaal voor scholieren met 'maakdrang'. Zij kunnen kennismaken met allerlei ambachtelijke vakopleidingen, waaronder uiteraard ook de nieuwe opleiding Technicus Hout en Restauratie.

Al deze voorbeelden, inspiratie en nieuw talent zijn keihard nodig. Daarom is de nieuwe aanwas zo welkom. Ook mijn eigen echtgenoot is vorig jaar officieel geslaagd als molenaar. Hij is nog zo'n voorbeeld van een gepassioneerde liefhebber van vakmanschap, waar ik trots op ben. Ik wens u en alle liefhebbers weer heel veel plezier de komende Open Monumentendagen. Alleen samen kunnen we ons erfgoed levend houden.

Natasja Groothuismink

*Wethouder monumenten & erfgoed
Gemeente Zaanstad*

WELKOM BIJ DE OPEN MONUMENTENDAG VAN 9 EN 10 SEPTEMBER 2023

U ontvangt dit (gratis) informatiemagazine om u te inspireren en te enthousiasmeren om 9 en 10 september op pad te gaan in de Zaanstreek.

Tip: Kijk voor het meest actuele overzicht van de open monumenten en activiteiten op openmonumentendag.nl.

Plan uw bezoek goed. Het is soms noodzakelijk om te reserveren. Dit staat aangegeven bij de omschrijving van het monument op de genoemde website. Ook mogelijke wijzigingen staan hier.

COLOFON

Deze brochure is een gezamenlijke uitgave van gemeente Zaanstad en Marketing Zaanstreek.

Niets uit deze uitgave mag geheel of gedeeltelijk worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming en bronvermelding van de uitgever.

De inhoud van deze uitgave is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld. Voor fouten in de tekst zijn gemeente Zaanstad en Marketing Zaanstreek niet aansprakelijk.

UITGELICHTE ACTIVITEITEN

Iedereen kan op Open Monumentendag (gratis) een kijkje nemen in de opengestelde monumenten en vaak wordt er ook nog iets extra's georganiseerd: bijvoorbeeld een tentoonstelling, een proeverij of een rondleiding. Reserveren is soms noodzakelijk. We maakten een overzicht van een aantal bijzondere monumenten en activiteiten. Leest u mee? Op de website openmonumentendag.nl staan alle activiteiten genoemd.

DE PADEN OP, DE LANEN IN...

Ontdek het erfgoed van de Zaanstreek al wandelend! Marketing Zaanstreek heeft een verscheidenheid aan routes. Wat dacht u bijvoorbeeld van een wandeling door Krommenie of Wormerveer; iconische fabrieken en bijzondere woonhofjes in dit dorp met open waterfront?

Kijk op zaans.nl voor de routes.

EEN HOOGTEPUNT

De Watertoren van Assendelft,
Communicatieweg Oost 12 in
Assendelft

Neem op zondag 10 september een kijkje in de Watertoren. De watertoren is gebouwd in 1885. Het is de oudst bewaard gebleven watertoren in Noord-Holland en is ontworpen door architect D. de Leeuw. De watertoren heeft 100 jaar dienst gedaan in de drinkwatervoorziening van de Zaanstreek.

EEN MONUMENT VAN EEN VERENIGING

Dorpsstraat 417, 1531 HL Wormer

De Kolfvereniging in Wormer viert dit jaar dat het 150 jaar actief is, in het sfeervolle en oudste pand van de Zaanstreek. In het Moriaanshoofd (1585) in Wormer kan er op zaterdag 9 september een spelletje kolf (leren) gespeeld worden. Of u kunt langs de baan een kijkje nemen in het bijzondere pand bij de kolfdemonstratie. Binnen een half uur ontdekt u waarom kolf zo'n leuke sport is. Het is een combinatie van golf en biljart. Het is een van de oudste sporten in Nederland.

EEN FEESTJE WAARD

Ingang Zaanweg 7 of Wandelweg 53

Het Wilhelminapark in Wormerveer bestaat 125 jaar! De vereniging organiseert daarom extra veel activiteiten. Op 9 september 2023 wordt bijvoorbeeld het Bierfestival gehouden. "Het verbonden hoofd" in Wormer doet de organisatie. Van 13 tot 19 uur kun je biertjes proeven bij de verschillende kraampjes rond de muziekkoepeel. De opbrengst draagt bij aan de kosten voor het vervangen van het monument het 'Verversingshuisje' in het park.

EEN ONGEPOLIJSTE DIAMANT

HEMbrug vormde ooit het hart van de Stelling van Amsterdam. Rond 1895 werd het terrein aan het Noordzeekanaal in gebruik genomen voor de productie van wapens en munitie. Na de ontsluiting van het Hembrugterrein werd het al snel ontdekt door crea-

tieve ondernemers en initiatieven. Kom ronddwalen op dit mysterieuze terrein en laat u verrassen. Tip: breng een bezoek aan het Hembrug Museum (Kanonnenloods 14, Zaandam). Zij organiseren rondleidingen tijdens Open Monumentendag.

Graag van tevoren reserveren via de website van openmonumentendag.nl

DEELNEMENDE MONUMENTEN EN ADRESSEN (open op beide dagen, tenzij anders aangegeven)

ZAANDAM

- 1 Restaurant Lab - 44 op het Hembrugterrein
Middenweg 44, Zaandam
- 2 Hembrug Museum op het Hembrugterrein
Kanonnenloods 14, Zaandam
- 3 Hembrugterrein (monumentaal industrieterrein)
Verloren Spoor 1, Zaandam
- 4 Paaskerk
Burgermeester Ter Laanplantsoen 21, Zaandam
- 5 Czaar Peterhuisje Museum
Krimp 23, Zaandam
- 6 R.K. Kerk St. Bonifatius (zaterdag)
Oostzijde 14, Zaandam
- 7 Apostolisch Genootschap (zondag)
Oostzijde 82, Zaandam
- 8 Filmtheater de Fabriek
Jan Sijbrandsteeg 12, Zaandam
- 9 MonetAtelier
Westzijde 14g, Zaandam
- 10 Doopsgezinde Vermaning
Westzijde 80, Zaandam
- 11 Westzijderkerk (Bullekerk)
Westzijde 75, Zaandam
- 12 Fluxus: centrum voor de kunsten in de Verkadefabriek (zaterdag)
Westzijde 168, Zaandam
- 13 Restaurant JP 1886 (zondag)
Westzijde 168, Zaandam
- 14 Vrijmetselaarsloge Anna Paulowna (zaterdag)
Stationsstraat 61, Zaandam
- 15 Restaurant De Hoop op d' Swarte Walvis (Zaanse Schans)
Kalverringdijk 15, Zaandam
- 16 Oostzijderkerk
Zuidijk 1, Zaandam
- 17 Maria Magdalena Kerk
Kalf 160, Zaandam
- 18 Jagershuis op de Zaanse Schans
Zeilenmakerspad 3, Zaandam
- 19 Pannenkoekenrestaurant de Kraai (Zaanse Schans)
Kraaienveld 1, Zaandam

ZAANDIJK

- 20 Restaurant Slager aan de Schans
Lagedijk 7-9, Zaandijk
- 21 Restaurant Wolfsend
Lagedijk 13C, Zaandijk
- 22 Smells like Chocolate/Zaans Houten Huisje (Chocoladecafe)
Lagedijk 14, Zaandijk
- 23 Het Weefhuis: cultureel centrum
Lagedijk 39, Zaandijk
- 24 Brouwerij Hoop (restaurant en winkel)
Lagedijk 71, Zaandijk
- 25 Honig Breethuis Museum
Lagedijk 80, Zaandijk
- 26 Stichting Raadhuis Zaandijk (zondag)
Lagedijk 104, Zaandijk
- 27 Voormalig Gortershoek school en de Archeologische Vereniging (zaterdag)
Tuinstraat 27A, Zaandijk
- 28 Gemaal 't Leven (zaterdag)
Lagedijk 145, Zaandijk
- 29 Molen De Bleeke Dood (zondag)
Lagedijk 28, Zaandijk

KROMMENIE

- 30 Oud-Katholieke schuilkerk (zaterdag)
Noorderhoofdstraat 131, Krommenie
- 31 Huize Barkeloo - voormalig weeshuis (o.a. atelier en particuliere woningen) (zaterdag)
Vlusch 8/8a, Krommenie

- 32 Kerk van Krommeniedijk
Krommeniedijk 182, Krommenie
- 33 Doopsgezinde Vermaning (zaterdag)
Noorderhoofdstraat 46, Krommenie
- 34 Nicolaaskerk (zaterdag)
Kerkplein 1, Krommenie

ASSEDELFT

- 35 De Watertoren van Assendelft (zondag)
Communicatieweg Oost 12, Assendelft
- 36 Museum en Molen De Paauw (zaterdag)
Nauerna 43b, Assendelft
- 37 Houten loods achter woonhuis
Dorppstraat 229, Assendelft
- 38 R.K. Kerk St. Odulphus (zaterdag)
Dorppstraat 572, Assendelft
- 39 Raadhuis Assendelft (oude gemeentehuis Assendelft)
Dorpsstraat 370, Assendelft (zaterdag)

WORMER/WORMERVEER

- 40 T Hof Saenden (hier vindt geen activiteit plaats)
Billitonkade 31, Wormerveer
- 41 Wilhelminapark
Wandelweg 53, Wormerveer
- 42 Clubhuis van de Historische Vereniging Wormerveer (zaterdag)
Zaanweg 124, Wormerveer
- 43 Algemene begraafplaats West
Marktstraat 91, Wormerveer
- 44 Het Blaauwe Hof (zaterdag)
Hennepad 22 / Hennepad 27, Wormerveer
- 45 Protestantse kerk in Wormerveer (zaterdag)
Noordeinde 21, Wormerveer
- 46 Commissie Historie Zaanse Ziekenhuizen in molenpakhuis De Schepel
Veerdijk 22, Wormer
- 47 Stoomschip HMS ELFIN
Zuideinde 38, Wormerveer
- 48 Stoomsleepboot Scheelenkuhlen
Zuideinde 38, Wormerveer
- 49 Herberg Het Moriaanshoofd (zaterdag)
Dorpsstraat 417, Wormer
- 50 Woonhuis
Weverstraat 26, Wormerveer

KOOG AAN DE ZAAAN

- 51 Kogerkerk en begraafplaats (zaterdag)
Kerkstraat 14, Koog aan de Zaan
- 52 Kooger Vermaning (zaterdag)
Lagedijk 34, Koog aan de Zaan
- 53 Restaurant Zaanse Kathmandu Kitchen/Gebouw de Waakzaamheid
Hoogstraat 4, Koog aan de Zaan
- 54 Molen Het Pink (zaterdag)
Pinkstraat 12, Koog aan de Zaan
- 55 Bezoekerscentrum Cacao de Zaan (zaterdag)
Hoogstraat 31, Koog aan de Zaan

WESTZAAAN

- 56 Zuidervermaning Westzaan
Zuideinde 233, Westzaan
- 57 Noordervermaning Westzaan (zaterdag)
J.J. Allanstraat 463, Westzaan
- 58 Jongwijs: lunchroom, bakkerij, bed & breakfast en picknicktuin
J.J. Allanstraat 119-121, Westzaan
- 59 Molen Het Prinsenhof (zaterdag)
Relkepad, Westzaan
- 60 Het Regthuys (zaterdag)
Kerkbuurt 35, Westzaan

De openingsdagen- en tijden verschillen per monument. Daarnaast moet bij sommige monumenten gereserveerd worden voor de activiteiten.

Kijk op openmonumentendag.nl op de pagina van het deelnemende monument.

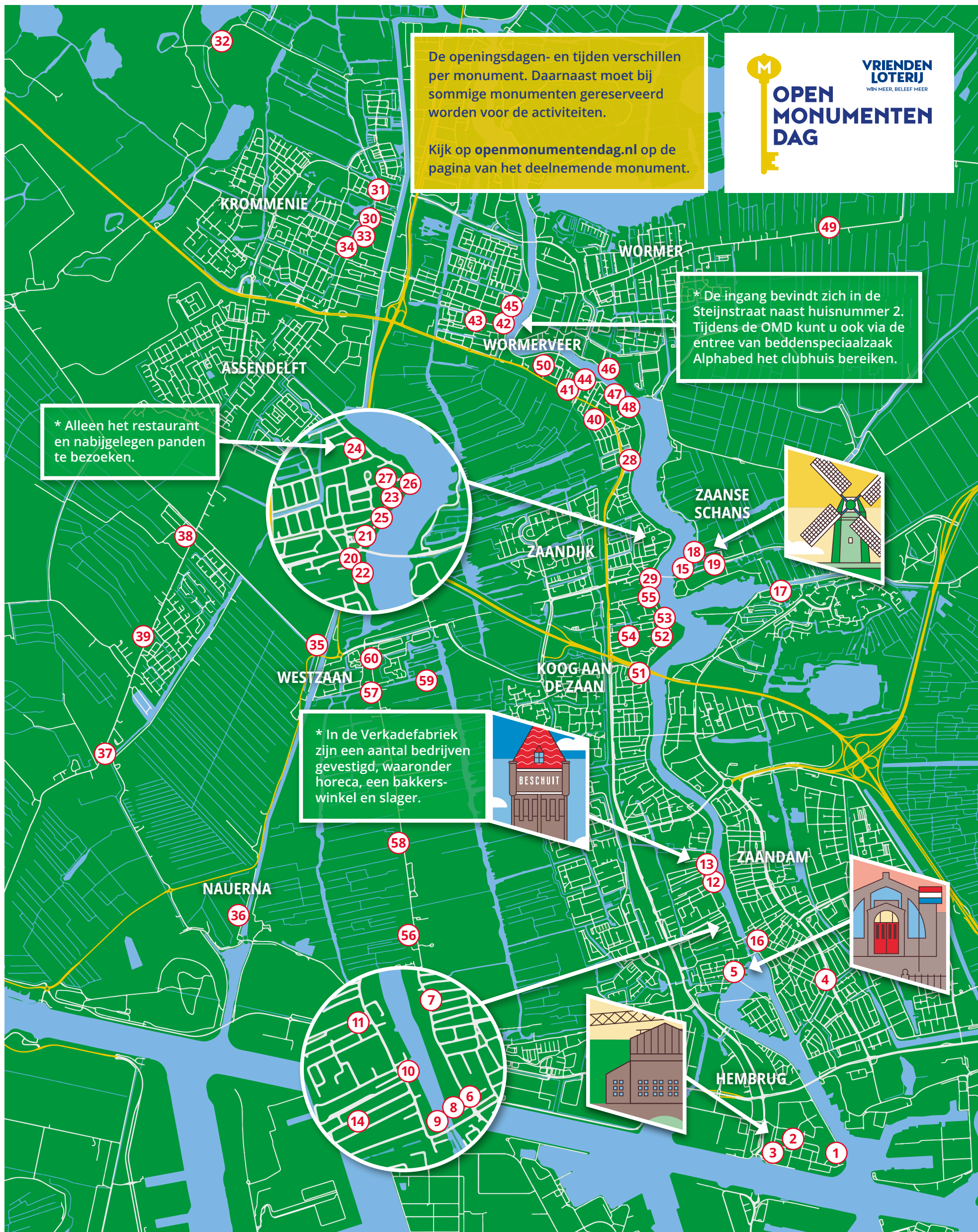
VRIENDEN
LOTERIJ
WIN MEER, BELEEF MEER

OPEN MONUMENTEN DAG

* De ingang bevindt zich in de Steijnstraat naast huisnummer 2. Tijdens de OMD kunt u ook via de entree van beddenspecialzaak Alphabed het clubhuis bereiken.

* Alleen het restaurant en nabijgelegen panden te bezoeken.

* In de Verkadefabriek zijn een aantal bedrijven gevestigd, waaronder horeca, een bakkerswinkel en slager.

UITGELICHTE ACTIVITEITEN

ZAANSE VERMANINGEN

Tijdens Open Monumentendag zijn er meerdere Vermaningen te bezichtigen. Een vermaning, zo noemen Doopsgezinden hun kerkgebouw, zijn locaties met een rijke en bewogen geschiedenis. De vrijwilligers vertellen daar graag meer over. In de huidige tijd vervullen de Vermaningen een sociale en culturele functie in woonkernen. Zie de lijst van deelnemers met de Vermaningen die te bezichtigen zijn.

EEN BUITENKANS

Gemaal 't Leven, Lagedijk 145 in Zaandijk

Het monumentale Gemaal 't Leven uit 1904 staat in Zaandijk op een mooie plek aan de Zaan, vlakbij de Zaanse Schans. Door de samenwerking tussen Vereniging Zaanse Erfgoed, Historische Vereniging Koog-Zaandijk en het hoogheemraadschap krijgen bezoekers - op zaterdag 9 september - de kans om het gemaal te bezichtigen. En zo meer te leren over de geschiedenis van de Zaanstreek en het belang van het waterbeheer. Er zijn deskundige gidsen die de bezoekers meer vertellen over de werking van het gemaal.

OP DE MENUKAART: DE ZAANSE SCHANS

Lekker pannenkoeken eten in Pannenkoekenrestaurant De Kraai, een heerlijke lunch op het terras van Restaurant De Hoop op d' Swarte Walvis of snuffelen naar mooie spullen in het Jagershuis? Proef de sfeer van deze prachtige locaties en maak een reis door de tijd.

OM OP TE ETEN

Hoogstraat 4, Koog aan de Zaan

Het prachtige gebouw 'De Waakzaamheid' (dit was een herberg in de 17e eeuw) in Koog aan de Zaan heeft een rijke geschiedenis. Al jaren is restaurant Kathmandu Kitchen er in gevestigd. Je geniet er van heerlijk Indiaas eten in een sfeervolle setting. Ze bieden een speciaal Open Monumentendag hapje en drankje aan!

Kijk op openmonumentendag.nl voor meer informatie.

MONETWANDELINGEN: MONET IN 1871, MONET IN 2023

In 1871 bezocht de beroemde Franse schilder Claude Monet Zaandam. Hij verbleef hier vier maanden en maakte maar liefst 25 schilderijen. De wandeling duurt 1 uur en gaat langs plekken waar Monet in 1871 geschilderd heeft en langs een aantal muurschilderingen. Start op de Beatrixbrug in Zaandam. Normaal kost een Monet-Wandeling € 12,50 per persoon. Tijdens Open Monumenten-weekend is de prijs € 5,00 per persoon. Tickets kunnen vooraf online of op de dag zelf in het MonetAtelier gekocht worden.

Meer informatie over tijden en aanmelden: monetinzaandam.nl

SWEET AS CHOCOLATE

Hoogstraat 31, Koog aan de Zaan

Bezoekerscentrum Cacao de Zaan, op de hoek van de Stationstraat en Hoogstraat in Koog aan de Zaan is weer open voor publiek! De vrijwilligers vertellen over hoe chocolade gemaakt wordt en laten dit ook zien. In het museum wordt ook een film getoond uit de jaren zestig; daar wordt heel goed uitgelegd waar de cacaobonen vandaan komen en hoe ze worden verwerkt.

VERDUURZAMEN VAN MONUMENTEN

Bewoners van gemeente Zaanstad kunnen met al hun vragen over het energiezuinig, comfortabel en duurzaam maken van hun monument terecht bij het Duurzaam Bouwloket: duurzaambouwloket.nl/zaanstad.

Stel een vraag via: duurzaambouwloket.nl/contact

WIE WAT BEWAARD HEEFT WAT!

Welkom bij het Gemeentearchief Zaanstad. Iedereen die meer te weten wil komen over de geschiedenis van de Zaanstreek, is hier aan het juiste adres. Zij bewaren de archieven van de gemeente Zaanstad en voorgaande gemeenten en van de Gemeente Oostzaan. Daarnaast hebben ze veel informatie van bedrijven, personen, verenigingen kerken enzovoort.

Samen met de collectie foto's, films, boeken en kranten vormen zij hét geheugen van de Zaanstreek. Alle documenten zijn – op enkele uitzonderingen na – openbaar en gratis in te zien op de studiezaal van het gemeentearchief.

Meer informatie over het gemeentearchief: archief.zaanstad.nl

INFORMATIE OVER ZAAANSE MONUMENTEN

De Zaanse identiteit wordt bepaald door haar geschiedenis. Beschermd monumenten en historische dijken, linten en paden of vroeg twintigste eeuwse- en wederopbouwwijken vormen een belangrijk onderdeel van ons erfgoed. Onze omgeving verandert voortdurend, maar het behoud van erfgoed en moderne ontwikkelingen hoeven elkaar niet te bijten. Sterker nog, erfgoed kan voor inspiratie zorgen bij nieuwe gebiedsontwikkelingen. Daarom willen we als gemeente het verhaal van de Zaanstreek aan u blijven doorvertellen.

Meer informatie over monumenten in Zaanstad: erfgoed.zaanstad.nl

Foto 1: Het Blaauwe Hof

Foto 2: Robert Jan Simons voor zijn woning aan het Hennepad.

OP BEZOEK BIJ...

Hennepad 22 in Wormerveer

Robert Jan Simons (schrijver van beroep) is bewoner van het Blaauwe Hof aan het Hennepad in Wormerveer. Dit is het enige bewaard gebleven houten hofje in Nederland, uit 1766. Het bestaat uit een rijtje van 10 woningen met elk een originele Zaanse smuiger (schouw met bijbelse afbeeldingen), verscholen achter een plantsoen. Zijn woning, nr 22, is het meest in oorspronkelijke staat terug gebracht, te zien aan de bedstedes en de balken, houten plafonds en wanden.

Het is een uniek monument, gelegen aan het eveneens monumentale Wilhelminapark uit 1898. Ook dit jaar ziet Robert uit naar Open Monumentendag. Op zaterdag 9 september vertelt hij graag over de geschiedenis en anekdotes, laat foto's uit het verleden zien en hij speelt voor zijn gasten muziek!

UITGELICHTE ACTIVITEITEN

EEN ODE AAN ZAANS VAKMANSCHAP, AMBACHTSLIEDEN EN HUN PRODUCTEN

De prachtige monumentale Maria Magdalenakerk op 't Kalf 160 ('Kalverkerk') vlakbij de Zaanse Schans, is een rooms-katholieke kerk in neogotische stijl. Het is misschien wel één van de best verborgen plekjes in de Zaanstreek. Het behoort tot de oudste kerken van de Zaanstreek (1887) en werd gebouwd ter vervanging van een eerdere schuilkerk in buurtschap 't Kalf.

Een groep enthousiaste vrijwilligers werkt hard aan een gevarieerd programma om meer mensen kennis te laten maken met deze prachtige locatie.

Gary Subrata, een van de vrijwilligers van de kerk en de Zaanse documentairemaker Wendy van Wilgenburg hebben een fantastisch programma samengesteld voor Open Monumentendag, dat helemaal past bij het thema 'Levend Erfgoed'.

Op zaterdag 9 september zijn er diverse demonstraties van Zaanse ambachtslieden in de kerk, worden er de hele dag door documentaires getoond, elk een ode aan vakmanschap, ambachtslieden en hun producten. Uiteraard zijn er ook rondleidingen in de kerk en is er een hapje en drankje verkrijgbaar.

RESTAURATIE DEMONSTRATIES EN RONDLEIDINGEN

Bij het Czaar Peterhuisje Museum kun je zelf aan de slag met hout, onder begeleiding van docenten en studenten van de opleiding Technicus Hout & Restauratie. Kom kijken en maak kennis met het ambacht waar altijd volop werk in te vinden is.

Het Czaar Peterhuisje is een van de oudste houten huizen van Neder-

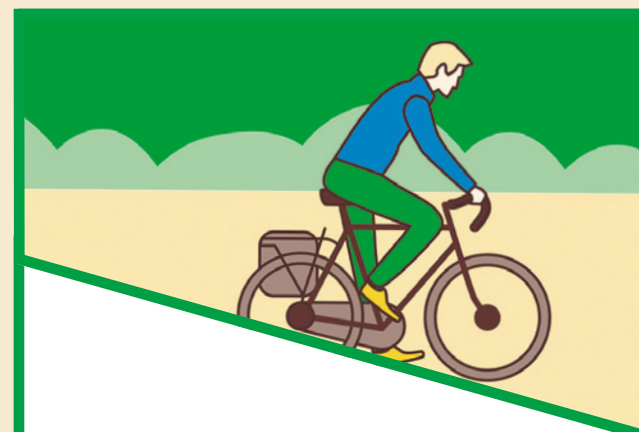
land. In dit wereldberoemde huisje logeerde de Russische Tsaar Peter de Grote in 1697. Hij kwam naar Zaandam om het vak van scheepstimmerman te leren. Meer weten over dit bijzondere monument, de scheepsbouw in Zaandam of de Tsaar kom dan langs! Er worden gratis rondleidingen gedurende het weekend verzorgd.

EEN KINDERHAND IS SNEL GEVULD

Speciale aandacht gaat uit naar kinderen. Voor de kinderen is er een speurtocht in de tuin van de kerk uitgezet en kunnen kinderen meedoen aan een kleurwedstrijd. Het leukste is; elk kind heeft prijs!

En wat dacht je ervan om daarna pannenkoeken te gaan eten bij restaurant de Kraai op de Zaanse Schans?

FIETSTOCHT DOOR HET OER-IJ GEBIED

Op zaterdag 9 september organiseert Stichting Oer-IJ een fietstocht door het zuidelijk deel van het Oer-IJ gebied boven het Noordzeekanaal. Na een korte presentatie over de geschiedenis van het Oer-IJ, waar buurtschap Nauerna aan grensde, gaat de excursie deels over de Noorder IJ, de Zeedijk en langs de Liniedijk, onderdeel van de Stelling van Amsterdam. De excursie eindigt met een bezoek en rondleiding aan Molen De Pauw in buurtschap Nauerna, de enige hennepklopper die ons land rijk is.

Meer informatie en aanmelden via:
oerij.eu/actueel